

УДК 359.08:378

Ігор ЛЕВАДНИЙ

директор Департаменту персоналу,
Адміністрація Державної прикордонної служби України,
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-8583-0489
Igorlevadny66@gmail.com

Олег ФІГУРА

кандидат педагогічних наук, доцент,
начальник управління професійної підготовки Департаменту персоналу,
Адміністрація Державної прикордонної служби України,
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-2802-0877
figura67@ukr.net

Олег БОРОВИК

доктор технічних наук, професор,
заступник начальника відділу організації освітньої
та наукової діяльності управління професійної підготовки
Департаменту персоналу,
Адміністрація Державної прикордонної служби України,
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-3691-662X
bov_nadpsu@ukr.net

СТАН ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У статті подано результати аналізу системи освітньої підготовки персоналу в Державній прикордонній службі України (ДПСУ), дієвого варіанта реалізації освітньої підготовки у відомчому вищому військовому навчальному закладі, робочих моделей підготовки здобувачів освіти в навчальних закладах ДПСУ, а також проблем, що потребують розв'язання в кожному з них. З'ясовано, що на цей час підготовка особового складу ДПСУ здійснюється з урахуванням вимог чинних законів України, розпоряджень Кабінету Міністрів України, директив і наказів Адміністрації Держприкордонслужби, статутів Збройних Сил України та інших керівних документів. Підготовка особового складу ДПСУ поділяється на три види – базову (початкову) підготовку, поточну підготовку та підвищення кваліфікації. Базова підготовка та підвищення кваліфікації, на відміну від поточної підготовки, реалізуються, як правило, у відомчих закладах освіти ДПСУ і є освітньою підготовкою персоналу.

З'ясовано, що сучасному етапу розвитку вітчизняної освіти загалом і військової зокрема притаманні певні тенденції, а саме: запровадження нових стандартів з окремих спеціальностей для різних рівнів освіти; позиціонування освіти, як продуктивної сили соціально-економічного розвитку країни; реалізація нових підходів щодо забезпечення якості освітніх послуг закладами вищої освіти шляхом започаткування діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти; трансформація військової освіти у зв'язку з впровадженням стандартів НАТО. Ці тенденції обумовлюють необхідність перегляду підходів щодо підготовки персоналу навчальними закладами ДПСУ.

Визначено, що в сучасних умовах актуальним завданням для системи освітньої підготовки персоналу ДПСУ є урахування тенденцій в галузі освіти, а також готовність реагувати на виклики збройного характеру. Реалізація цього завдання потребує впровадження

низки змін, об'єктивність яких залежить від правильного визначення стану системи і діагностування наявних проблем.

Ключові слова: освітня підготовка персоналу; трансформація військової освіти; професійна підготовка; вищі військові навчальні заклади; освітня діяльність; Державна прикордонна служба України.

1. ВСТУП

Відповідно до Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 533 [1], з метою удосконалення рівня підготовки особового складу Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) та якісного виконання завдань оперативно-службової діяльності підготовка особового складу здійснюється з урахуванням вимог законів України “Про Національну безпеку України” [2], “Про Державну прикордонну службу України” [3], “Про оборону України” [4], “Про освіту”, “Про вищу освіту” [5], розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року” від 24.07.2020 № 687-р [6], директиви Адміністрації ДПСУ “Про реалізацію державної політики у сфері безпеки державного кордону України, охорони суверенних прав України у її прилеглий та виключній (морській) економічній зоні у 2021 році” [7], статутів Збройних Сил України [8], Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 [9], наказу Адміністрації ДПСУ “Про підготовку особового складу Державної прикордонної служби України у 2021 році” від 07.12.2020 № 126 [10] та інших керівних документів Адміністрації ДПСУ.

Видами підготовки особового складу ДПСУ, що визначені документом [10], є базова (початкова) підготовка, поточна підготовка та підвищення кваліфікації.

Базова підготовка передбачає процес набуття первинних знань, умінь та навичок, формування і розвиток професійних компетентностей особового складу, необхідних для виконання службових обов'язків.

Поточна підготовка – це цілеспрямований та організований процес навчання особового складу без відриву від виконання службових обов'язків у підрозділах та органах з метою удосконалення і підтримання на належному рівні знань, умінь та навичок, необхідних для виконання функціональних обов'язків за посадовим призначенням та дій у складі підрозділу як у мирний час, так і в особливий період.

Підвищення кваліфікації являє собою підвищення рівня готовності особового складу ДПСУ до виконання їх службових завдань, набуття здатності виконувати додаткові завдання і обов'язки шляхом отримання нових знань та вмінь у межах службової діяльності.

Базова підготовка та підвищення кваліфікації, на відміну від поточної підготовки, у ДПСУ реалізуються, як правило, у відомчих закладах освіти. Тому зазначені види підготовки прийнято називати освітньою підготовкою персоналу.

З урахуванням результатів узагальнення публікацій [5], [11], [12] з'ясовано, що сучасному етапу розвитку вітчизняної освіти загалом і військової зокрема притаманні певні тенденції, а саме:

запровадження нових стандартів освіти з окремих спеціальностей для різних рівнів освіти;

позиціонування освіти, як продуктивної сили соціально-економічного розвитку країни [11];

реалізація нових підходів щодо забезпечення якості освітніх послуг закладами вищої освіти шляхом започаткування діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [5];

трансформація військової освіти [12].

Ці тенденції обумовлюють необхідність перегляду підходів щодо підготовки персоналу кожним навчальним закладом держави загалом і навчальними закладами ДПСУ зокрема.

Позитивним прикладом оперативної адаптації діяльності закладів освіти до зазначених тенденцій у галузі освіти в Україні є діяльність вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) Збройних Сил України та інших військових формувань, для яких актуальним завданням у сучасних умовах є трансформація освітньої підготовки з урахуванням викликів і загроз збройного характеру. Реалізація

такої трансформації потребує впровадження низки змін, об'єктивність яких залежить від правильного визначення стану системи і діагностування наявних проблем.

Отже, метою статті є узагальнення результатів аналізу стану та актуальних проблем освітньої підготовки персоналу ДПСУ в умовах трансформації військової освіти.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення визначеної мети вбачається за доцільне: здійснити аналіз системи освітньої підготовки персоналу в ДПСУ, дієвого варіанта реалізації освітньої підготовки у відомчому ВВНЗ, робочих моделей підготовки здобувачів освіти в навчальних закладах ДПСУ, а також проблем, що потребують розв'язання.

Представимо характеристику системи освітньої підготовки персоналу в ДПСУ. Її суб'єктами є:

1) управління професійної підготовки Департаменту персоналу Адміністрації ДПСУ;

2) заклади освіти:

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (НАДПСУ);

Головний центр підготовки особового складу Державної прикордонної служби України імені генерал-майора І. Момота (Головний центр підготовки особового складу);

Навчальний центр Морської охорони Державної прикордонної служби України (Навчальний центр Морської охорони);

Кінологічний навчальний центр Державної прикордонної служби України (Кінологічний навчальний центр);

3) відділи професійної підготовки регіональних управлінь ДПСУ;

4) відділи професійної підготовки прикордонних загонів і частин центрального підпорядкування.

Підсистему освітньої підготовки складають заклади освіти ДПСУ.

Національна академія Державної прикордонної служби України забезпечує підготовку офіцерського складу тактичного, оперативного та стратегічного рівнів військової освіти.

Головний центр підготовки особового складу забезпечує первинну підготовку молодших інспекторів прикордонної служби, водіїв, кухарів, операторів (екіпажів) БпЛА (БпАК), підвищення кваліфікації особового складу (з отриманням нових військово-облікових спеціальностей), а також підготовку вузькопрофільних спеціалістів бойової спрямованості.

Навчальний центр Морської охорони забезпечує первинну підготовку молодших фахівців артилерійського, протичовнового озброєння; енергетичних установок; навігаційних приладів та систем; радіолокаційних, гідроакустичних станцій та комплексів; візуального зв'язку, а також молодших керівників, старшин команд на курсах підвищення кваліфікації.

Кінологічний навчальний центр забезпечує первинну підготовку молодших інспекторів прикордонної служби, інспекторів-кінологів.

Освітня підготовка персоналу здійснюється за відповідними освітніми програмами на таких рівнях:

- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень;
- первинна професійна підготовка персоналу;
- перепідготовка персоналу;
- підвищення кваліфікації персоналу.

Дієвий варіант реалізації освітньої підготовки за першим (бакалаврським) і другим (магістерським) рівнями вищої освіти, що здійснюється у НАДПСУ з урахуванням загроз і ризиків щодо можливості продовження підготовки за окремими спеціальностями подано у табл. 1.

Таблиця 1

Дієвий варіант реалізації освітньої підготовки в НАДПСУ

Рівень вищої освіти	Спеціальність	Освітньо-професійна програма	Наявність ліцензії	Примітка
1	2	3	4	5
Перший (бакалаврський)	252 Безпека державного кордону	Безпека державного кордону	+	

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
		Організація діяльності інженерно-технічних підрозділів ДПСУ	+	
		Організація діяльності кінологічних підрозділів ДПСУ	+	
		262 Правоохоронна діяльність		+
	035 Філологія		+	Наявна загроза щодо можливості реалізації якісної військово-прикордонної підготовки
	053 Психологія		+	
	172 Телекомунікації і радіотехніка		+	
Другий (магістерський)	252 Безпека державного кордону		+	
	262 Правоохоронна діяльність		+	Наявна загроза щодо можливості продовження підготовки

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
	256 Національна безпека (сфера прикордонної діяльності)		+	(для оперативності стратегічного рівня) Наявна загроза щодо можливості продовження підготовки

Наведені в табл. 1 загрози обумовлені причинами, які можуть бути оцінені з табл. 2.

Таблиця 2

Обмеження, що формуються суб'єктами, діяльність яких визначає загрози та ризики щодо можливості провадження освітньої діяльності в НАДПСУ

Суб'єкти, діяльність яких визначає загрози та ризики щодо можливості провадження освітньої діяльності	Зміст обмежень
1	2
Міністерство освіти і науки України	Затвердження стандарту вищої освіти з спеціальності 262 "Правоохоронна діяльність" за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти з терміном підготовки на ній у 180 кредитів ЄКТС (3 роки навчання)
	Затвердження таких стандартів вищої освіти з окремих спеціальностей, які не дозволяють реалізувати підготовку на них військових фахівців

Закінчення табл. 2

1	2
	(приклад, спеціальність 274 “Автомобільний транспорт”)
Міністерство оборони України	Професіоналізація військової освіти згідно зі стандартами НАТО, запровадження курсів лідерства
Міністерство внутрішніх справ України	Можливість заборони здійснення підготовки у ВВНЗ фахівців за спеціальністю 262 “Правоохоронна діяльність”

Щодо робочих моделей підготовки здобувачів освіти в навчальних закладах ДПСУ, то на даний час з кожної спеціальності вони визначаються стандартами вищої освіти, які чітко регламентують обсяг освітньої програми, що має бути спрямований на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, а також статтею 62 Закону України “Про вищу освіту”. Відповідно до цієї статті, особи, які навчаються у ЗВО, мають право на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менше як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для рівня вищої освіти.

З огляду на вищевикладене, зазначимо, що для спеціальності 252 “Безпека державного кордону” робоча модель освітньої підготовки офіцерського складу в НАДПСУ може мати вигляд, що показано на рис. 1. Схожа модель має місце і з інших спеціальностей, що реалізуються в Національній академії.

Діючі моделі освітньої підготовки молодших фахівців у навчальних центрах ДПСУ мають вигляд, що може бути оцінений з рис. 2–4.

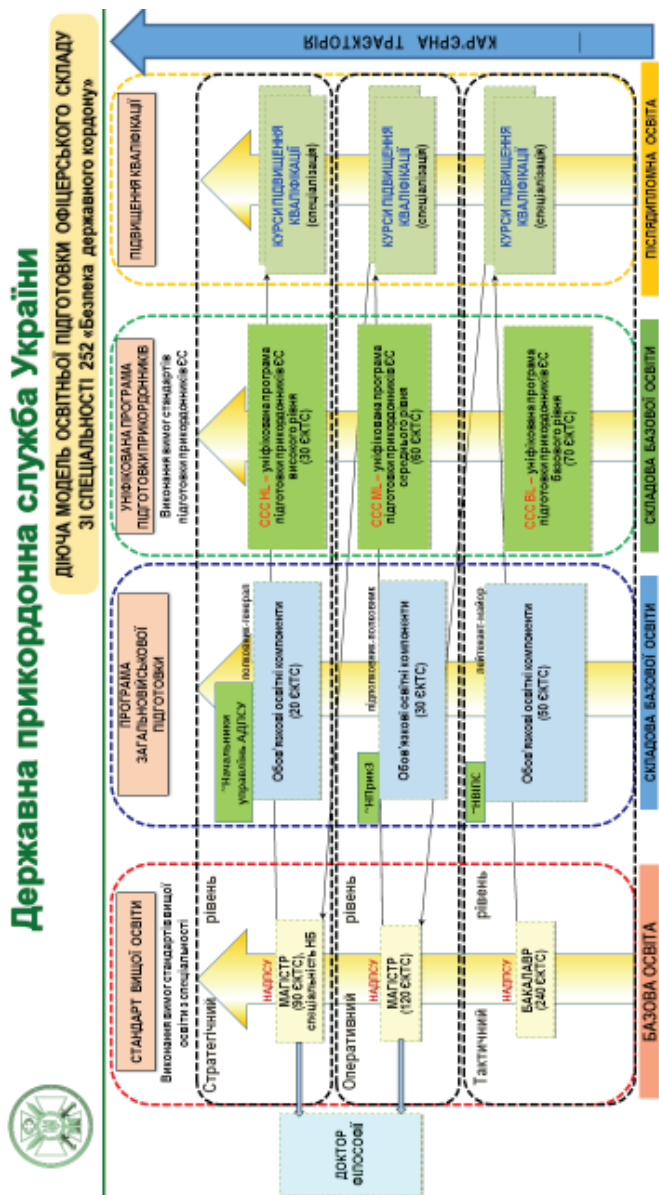

Рис. 1. Робоча модель освітньої підготовки офіцерського складу в НАДПСУ зі спеціальності 252 «Безпека державного кордону»

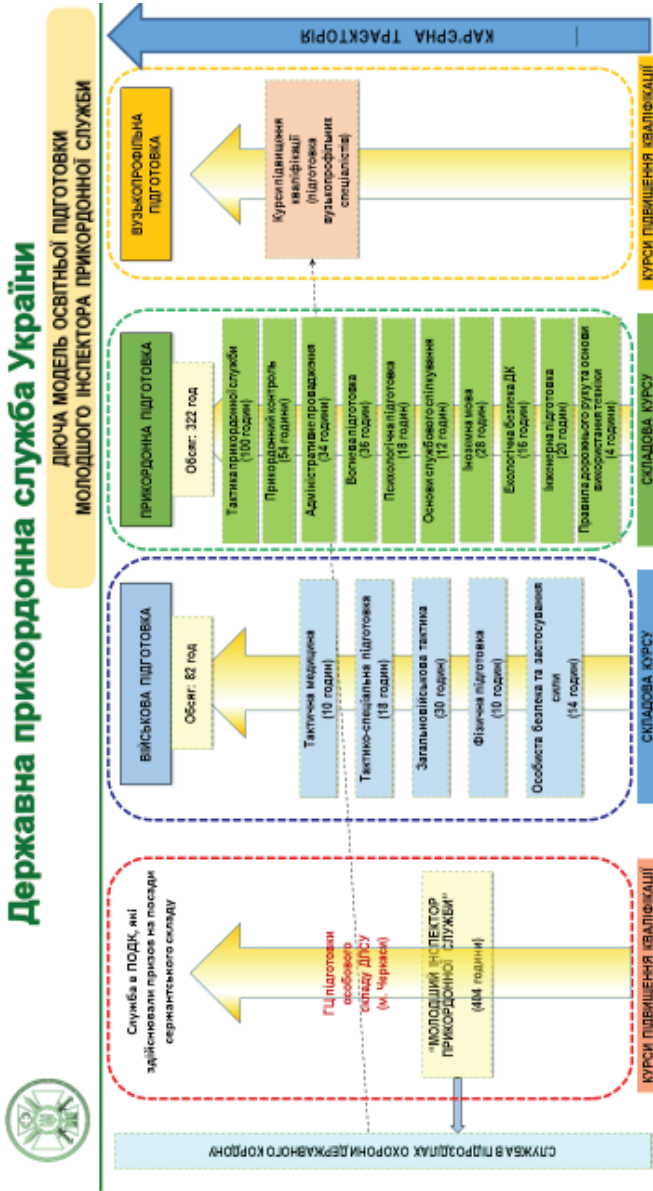

Рис. 2. Робоча модель освітньої підготовки молодшого інспектора прикордонної служби

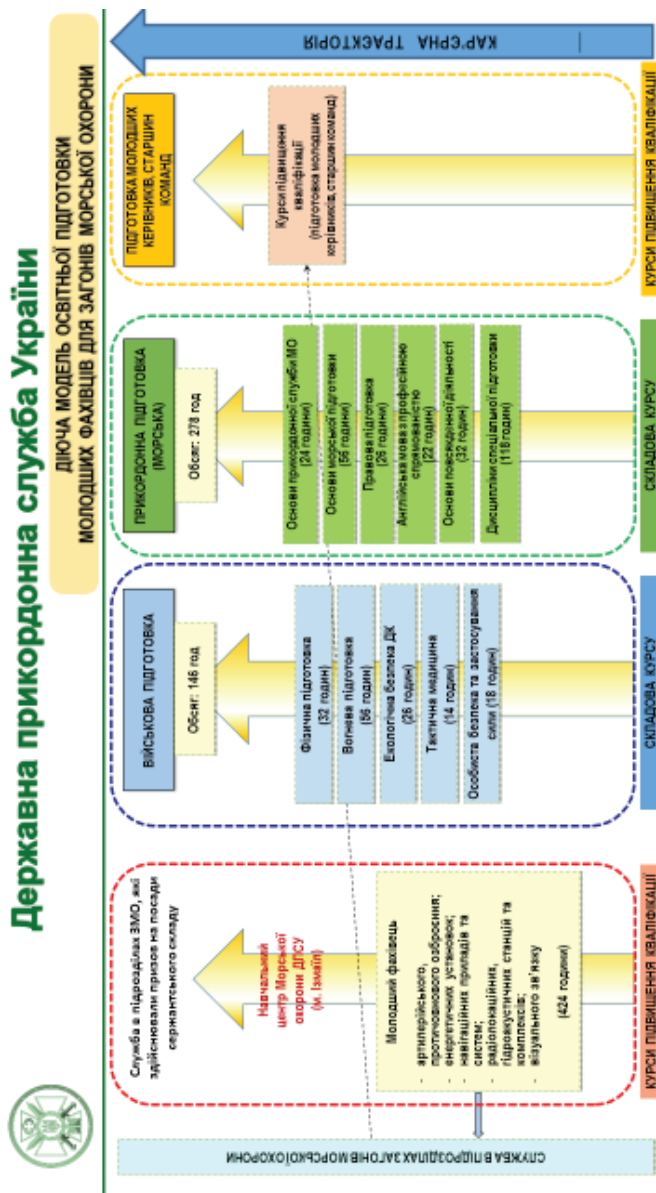

Рис. 3. Робоча модель освітньої підготовки молодших фахівців для загонів Морської охорони

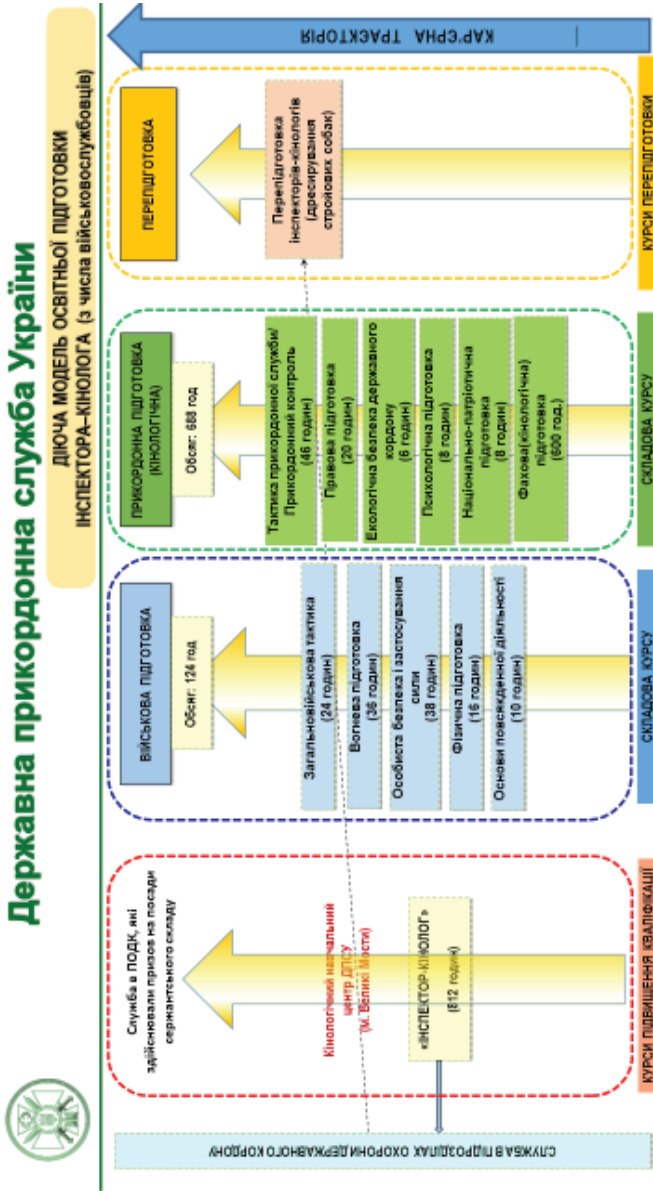

Рис. 4. Робоча модель освітньої підготовки інспектора-кінолога (з числа військовослужбовців)

Водночас доводиться констатувати наявність проблем, що супроводжують функціонування системи освітньої підготовки персоналу ДПСУ та потребують розв'язання. Йдеться про відсутність уніфікації єдиної системи військової підготовки персоналу для сил безпеки і оборони з урахуванням досвіду держав-членів НАТО; незбалансованість співвідношення складових військової освіти та уніфікованих програм підготовки прикордонників країн ЄС, що реалізуються в робочих програмах підготовки прикордонників; труднощі інтегрування системи військової освіти в державну систему освіти; соціальну незахищеність випускників спеціальності 252 “Безпека державного кордону” через відсутність можливості отримання на цій спеціальності освіти з “цивільної спеціальності”; низький рівень фахової підготовки молодшого персоналу ДПСУ.

Системними актуальними проблемними питаннями, що потребують врегулювання, є:

удосконалення системи підпорядкування закладів освіти ДПСУ;

удосконалення вимог до кандидатів на посади керівників закладів освіти та порядку їх призначення з урахуванням змін до Положення про Міністерство внутрішніх справ України, унесених постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 року № 534;

необхідність запровадження цільових показників діяльності закладів освіти, здобуття яких повинен забезпечити керівник, формування механізмів перевірки їх досягнення та визначення порядку щорічного звітування керівника закладу освіти перед засновником або уповноваженим ним органом.

Можна також виокремити проблемні питання щодо функціонування закладів освіти в частині удосконалення освітньої діяльності та вдосконалення їх навчальної матеріально-технічної бази.

Водночас для кожного закладу освіти ДПСУ притаманні й інші проблемні питання щодо удосконалення освітньої діяльності. Зокрема Національній академії необхідно:

адаптувати зміст та обсяг L-курсів з урахуванням забезпечення виконання освітньо-професійних програм відповідних рівнів вищої освіти в обсязі, визначеному стандартами вищої освіти за спеціальностями, підготовка за якими здійснюється в НАДПСУ;

оновити освітні програми тематикою L-курсів з одночасним урахуванням положень програм підготовки прикордонників у Європейському Союзі (ССС), а також досвіду діяльності прикордонних підрозділів під час проведення АТО та ООС;

переглянути підходи щодо підготовки офіцерів-прикордонників на базі спеціальності 262 “Правоохоронна діяльність”;

переглянути підходи щодо підготовки офіцерів-прикордонників на базі спеціальностей, які не відносяться до галузі знань 25 “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону”;

підготувати науково-педагогічний склад (НПС) кафедр загальнової військової дисципліни та воєнного мистецтва до використання в освітньому процесі систем імітаційного моделювання VBS-3 та JCATS;

підвищити кваліфікацію НПС кафедри загальнової військової дисципліни з питань прийняття рішень за технологією TLP та MDMP;

підвищити кваліфікацію НПС кафедр логістики та загальнової військової дисципліни з питань “Тактичної медицини” та “Мінно-вибухової підготовки” відповідно, з отриманням сертифікатів;

підвищити кваліфікацію НПС окремих кафедр Національної академії щодо знання та застосування в освітньому процесі англійської мови;

оптимізувати перелік та зміст курсів підвищення кваліфікації в межах реалізації післядипломної освіти.

Щодо удосконалення навчальної матеріально-технічної бази необхідно:

облаштувати навчальні лабораторії кафедр загальнової військової дисципліни та воєнного мистецтва комп’ютерною технікою з відповідним програмним забезпеченням (VBS-3 та JCATS);

забезпечити кафедру загальнової військової дисципліни міношукачами Garrett gti 2500, СВП, топографічними картами, виготовленими за стандартами НАТО, імітаційними засобами, вибуховими речовинами, холостими набоями;

забезпечити у повному обсязі кафедру логістики розхідними матеріалами з “Тактичної медицини”;

забезпечити кафедру телекомунікаційних та інформаційних систем радіосистемою Aselsan VRC-9661, АВЗК ASELSAN IP-6680;

обладнати мультимедійний інтерактивний стрілецький тир.

Для Головного центру підготовки особового складу у контексті удосконалення освітньої діяльності необхідно вирішити такі проблемні питання:

визначити кваліфікаційні вимоги до випускників у частині обсягів і змісту їхньої загальновійськової підготовки, а також рівня її уніфікації з підготовкою в НАДПСУ;

визначити кваліфікаційні вимоги до випускників, які пройшли курс лідерства базового рівня та середнього рівня;

визначити ступінь уніфікації підготовки рядового та сержантського складу ДПСУ (як персоналу правоохоронного відомства) та молодшого особового складу інших складових сектору безпеки і оборони України;

розробити програми курсів лідерства базового та середнього рівня; підготувати викладачів до виконання завдань щодо навчання особового складу за новоствореними програмами підвищення кваліфікації;

удосконалити програми підготовки молодших інспекторів прикордонної служби з урахуванням вимог ССС.

Також доводиться констатувати відсутність для охочих проходити службу в ДПСУ практики укладання контрактів рядового складу та призначення їх на посади курсантів навчальних центрів. Спостерігається низький конкурс осіб, охочих проходити навчання з перспективою призначення на посади молодших інспекторів прикордонної служби у зв'язку з недостатнім рівнем грошового забезпечення, а також недостатня укомплектованість викладацьким складом.

Щодо удосконалення навчальної матеріально-технічної бази в Головному центрі підготовки особового складу необхідно:

облаштувати класи циклової комісії прикордонного контролю сучасними зразками технічних засобів;

забезпечити циклову комісію інженерної підготовки, зв'язку та підготовки кухарів сучасними зразками механізованого інструмента і майном за напрямом тилового забезпечення;

реконструювати гуртожитки;
оновити бібліотечний фонд та провести реконструкцію 1-го напрямку стрільбища.

Інші навчальні центри ДПСУ також мають проблемні питання, що пов'язані з реалізацією освітньої діяльності та станом навчальної матеріально-технічної бази. Так, наприклад, у *Навчальному центрі Морської охорони* доводиться констатувати недостатню укомплектованість викладацько-інструкторським складом, зокрема фахівцями морської справи. Значною є питома вага викладачів пенсійного віку, що зумовлює відсутність резерву у призначенні на посади педагогічних працівників і труднощі в оволодінні новими технологіями навчання. Що стосується навчальної матеріально-технічної бази, то відсутні зразки сучасного озброєння і технічних засобів, якими оснащений корабельно-катерний склад загонів Морської охорони; бракує транспорту для пасажирських перевезень, необхідного для забезпечення проведення практичних занять. Також потребує проведення поточного ремонту будівель (навчальних корпусів та гуртожитків), потребує оновлення комп'ютерна техніка, мультимедійне обладнання, удосконалення навчальної матеріально-технічної бази відповідно до перспектив оснащення корабельно-катерного складу загонів Морської охорони та її планомірного нарощування відповідно до сучасних вимог. Йдеться про створення 4 навчально-тренувальних комплексів: навігаційного тренажера ходового містка корабля (катеру); комплексу для підготовки персоналу відділів спеціальних дій, що включає фрагмент корпусу судна, бойовий стрілецький тир та 2 смуги перешкод; навчально-тренувального комплексу водолазної підготовки; навчального полігону боротьби за живучість.

Дещо іншим є коло проблем, пов'язаних із впровадженням освітньої діяльності в Кінологічному навчальному центрі. Узагальнення аналізу стану освітньої діяльності дозволяє констатувати необхідність дотримання ліцензованого обсягу на провадження освітньої діяльності у сфері професійної (професійно-технічної) освіти за професією «Кінолог» з огляду на можливість Кінологічного навчального центру щодо підготовки військових фахівців-кінологів для потреб ДПСУ;

невідповідність державного замовлення штату Кінологічного навчального центру, наявній матеріально-технічній базі; відсутність державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти для професій “Кінолог”, “Молодший інспектор прикордонної служби”, що передбачені ст. 7 Закону України “Про професійну (професійно-технічну) освіту”; значне перевищення допустимої норми навантаження на викладацький склад, в тому числі у зв’язку з його залученням до нефахової підготовки військовослужбовців строкової служби і, як наслідок, недостатність часу для підвищення кваліфікації викладацького складу; відсутність мотивації у кінологів щодо оцінювання їхньої підготовки у зв’язку зі скасуванням надбавки до посадового окладу військовослужбовцям (працівникам) кінологам з урахуванням рівня підготовки кінолога і службового собаки; необхідність удосконалення програм підготовки інспекторів-кінологів.

Також потребують вирішення проблемні питання, пов’язані з навчальною матеріально-технічною базою. Йдеться про відсутність: навчального автомобільного пункту пропуску; достатньої кількості місць у гуртожитках для розміщення слухачів та в казармах для розміщення військовослужбовців строкової служби; достатньої кількості техніки (автобуси, спеціально обладнані автомобілі) для перевезення особового складу і службових собак до місць проведення занять; механізму направлення списаної (конфіскованої судами в т. ч. за спробу контрабанди) техніки, яка може бути використана в навчанні, до Кінологічного навчального центру.

Треба окремо зазначити, що окреслені проблеми корелюють із встановленими в межах виконання проекту “Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами в Україні (EU4IBM)”, який фінансується ЄС та реалізується Міжнародним центром розвитку міграційної політики (МЦРМП). Матеріали звіту МЦРМП щодо загальної оцінки системи підготовки кадрів Державної прикордонної служби України містять оцінку поточного стану професійної підготовки ДПСУ, спроможності проведення навчання, навчальної матеріально-технічної бази, можливостей проведення дистанційного навчання, міжнародної технічної допомоги та співробітництва в освітніх питаннях; наявних програм професійної підготовки, прогалин і по-

треб у сфері інституційної системи підготовки кадрів ДПСУ, а також рекомендації щодо подальшого розвитку системи підготовки кадрів ДПСУ, навчальних програм та спільних навчальних програм для інтеграції належної практики ЄС та міжнародної практики. Більш детальний зміст окреслених питань поданий у звіті Міжнародного центру розвитку міграційної політики [13].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На даний час система освітньої підготовки в ДПСУ потребує значного корегування, необхідність якого випливає з сучасних тенденцій в Україні в галузі освіти та військової освіти загалом і стану справ у закладах освіти ДПСУ зокрема.

Проведений у статті аналіз стану та актуальних проблем освітньої підготовки персоналу ДПСУ в умовах трансформації військової освіти дозволяє наблизитися до розуміння можливих шляхів і способів вирішення проблемних питань. Також напрямом подальших досліджень може бути проведення аналізу нормативно-правового підґрунтя формування Концепції трансформації освітньої підготовки персоналу ДПСУ та безпосередньо формування останньої.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. № 533. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.01.2021).
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 12.01.2022).
3. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03 квітня 2003 року № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення: 12.01.2021).
4. Про оборону України : Закон України від 06 грудня 1991 року № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 12.01.2021).

5. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 12.01.2021).
6. Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2020 № 687-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.01.2021).
7. Про реалізацію державної політики у сфері безпеки державного кордону України, охорони суверенних прав України у її прилеглий та виключній (морській) економічній зонах у 2021 році : Директива Адміністрації Держприкордонслужби.
8. Статути Збройних Сил України. Затверджені законами України від 24.03.1999 № 548 – XIV, № 551 – XIV; № 550 – XIV; № 549 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text> (дата звернення: 12.01.2021).
9. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.01.2021).
10. Про підготовку особового складу Державної прикордонної служби України у 2021 році : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 07.12.2020 № 126.
11. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 15.01.2021).
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки : Закон України від 17.12.2021 № 1986-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1986-20#Text> (дата звернення: 18.01.2021).
13. Загальна оцінка системи підготовки кадрів Державної прикордонної служби України : звіт Міжнародного центру розвитку міграційної політики в рамках реалізації проекту “Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами в Україні” (EU4IBM) Україна, 2021 рік. 124 с.

Levadnyi I., Phihura O., Borovyk O. State and current problems of educational training of Ukrainian Border Guard personnel in the context of the transformation of military education

The article presents the results of the analysis of the system of educational training of personnel of the State Border Guard Service of Ukraine (SBG-SU), the current version of the implementation of educational training in the

departmental military higher education institution, the current models of training of applicants for education in educational institutions of SBGSU, as well as the problems that need to be solved in each of them. It has been established that at present the training of personnel of the State Border Guard Service of Ukraine is based on the requirements of existing laws of Ukraine, the orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine, directives and orders of the State Border Guard Service Administration, regulations of the Armed Forces of Ukraine and other governing documents. The training of SBGSU personnel is divided into three types – basic (initial) training, ongoing training, and advanced training. Basic training and advanced training, as opposed to ongoing training, are implemented, as a rule, in the departmental educational institutions of the SBGSU and are in fact educational training of personnel.

It has been revealed that the modern stage in the development of domestic education in general and military education in particular is characterized by certain trends, namely: introduction of new standards for certain specialties for different levels of education; positioning education as a productive force for the socio-economic development of the country; implementation of new approaches to ensure the quality of educational services by higher education institutions through the creation of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education; the transformation of military education due to the implementation of NATO standards. These trends necessitate a reconsideration of approaches to personnel training by SBGSU educational institutions.

It has been established that in modern conditions the urgent task for the system of educational training of the personnel of the SBGSU is to take into account trends in education, as well as preparedness to respond to the challenges of the armed nature. The implementation of this task requires the introduction of a number of changes, the objectivity of which depends on the correct identification of the state of the system and the diagnosis of existing problems.

Key words: personnel training; transformation of military education; professional training; higher military educational institutions; educational activities;; State Border Guard Service of Ukraine.

References

1. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Administratsiiu Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy"* № 533. [Decree of the

Cabinet of Ministers of Ukraine about approval of the regulations on the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine activity no. 533]. (2014, October 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-2014-%D0%B-F#Text> (accessed 16 January 2021). [in Ukrainian]

2. *Zakon Ukrainy "Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy"* № 2469-VIII [Law of Ukraine about the National Security of Ukraine activity no. 2469-VIII]. (2018, June 21). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no 31. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (accessed 12 January 2021). [in Ukrainian]

3. *Zakon Ukrainy "Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy"* № 661-IV (2003, April 3) [Law of Ukraine about the State Border Guard Service of Ukraine activity no. 661-IV]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no 27. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (accessed 12 January 2021). [in Ukrainian]

4. *Zakon Ukrainy "Pro oboronu Ukrainy"* № 1932-XII [Law of Ukraine about defense of Ukraine activity no. 1932-XII]. (1991, December 6). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no 9. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (accessed 12 January 2021). [in Ukrainian]

5. *Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu"* № 1556-VII [Law of Ukraine about the higher education activity no. 1556-VII]. (2014, July 1). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 37–38. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (accessed 12 January 2021). [in Ukrainian]

6. *Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro skhvalennia Stratehii integrovanooho upravlinnia kordonamy na period do 2025 roku"* № 687-r. [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine about approval of the Integrated Border Management Strategy for the period until 2025 activity no. 687-r.]. (2020, July 24). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text> (accessed 12 January 2021). [in Ukrainian]

7. *Dyrektyva Administratsii Derzhprykordonsluzhby "Pro realizatsiiu derzhavnoi polityky u sferi bezpeky derzhavnogo kordonu Ukrainy, okhorony suverennykh prav Ukrainy u yii prylehlii ta vykliuchnii (morskii) ekonomichnii zonakh u 2021 rotsi"* [Directive of the Administration of the State Border Guard Service about the implementation of state policy in the field of security of the state border of Ukraine, the protection of sovereign rights of Ukraine in its contiguous and exclusive (maritime) economic zones in 2021]. [in Ukrainian]

8. *Statuty Zbroinykh Syl Ukrainy* [Statutes of the Armed Forces of Ukraine]. *Zatverdzeni Zakonamy Ukrainy vid 24.03.1999* № 548 – XIV, № 551 – XIV; № 550 – XIV; № 549 – XIV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text> (accessed 12 January 2021). [in Ukrainian]

9. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Deiaki pytannia pidvyschennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv" № 800* [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine about some issues of professional development of pedagogical and scientific and pedagogical staff activity no. 800]. (2019, August 21). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (accessed 12 January 2021). [in Ukrainian]

10. *Nakaz Administratsii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy "Pro pidhotovku osobovoho skladu Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy u 2021 rotsi" № 126* [Order of the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine about the training of personnel of the State Border Guard Service of Ukraine in 2021 activity no. 126]. (2020, 07 December). [in Ukrainian]

11. *Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky* [Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021–2031]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (accessed 15 January 2021) [in Ukrainian]

12. *Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo viiskovoi osvity ta nauky" № 1986-IX* [Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Military Education and Science" activity no. 1986-IX]. (2020, 07 December). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1986-20#Text> (accessed 18 January 2021). [in Ukrainian]

13. *Zahalna otsinka systemy pidhotovky kadriv Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy* [General assessment of the training system of the staff of the State Border Guard Service of Ukraine]. (2021). Zvit Mizhnarodnogo tsentru rozvytku mihratsiinoi polityky v ramkakh realizatsii proiektu "Pidtrymka YeS u zmitsnenni intehrovanoho upravlinnia kordonamy v Ukraini" (EU4IBM) Ukraina, 124 p. [in Ukrainian]